

Til
Trafikstyrelsen
og
Aarhus Kommune

Vingsted, den 11. marts, 2022.

Høringssvar til

1) FORSLAG TIL LOKALPLAN NR. 1163 - UDVIDELSE AF AARHUS HAVN

2) MILJØKONSEKVENSVURDERING af Udvidelse af Aarhus Havn - projekt »Yderhavnen«

BESKYT AARHUS BUGT OG HAVMILJØET

Dette høringssvar er en sammenfatning af forhold, der både vedrører Trafikstyrelsens del af projekt »Yderhavnen« samt Aarhus Kommunes del vedr. forslag til lokalplan nr. 1163 og kommuneplantillæg nr. 110 for Aarhus Havn. Den tilhørende Miljøkonsekvensvurdering er i det følgende benævnt MKV.

De fremlagte planer for havneudvidelse med 100 ha nye havnearealer er en meget stor fysisk ændring af havnen og bugten. Danmarks Sportsfiskerforbund (DSF) ser særligt kritisk på miljøeffekterne af de store mængder bundmateriale, som foreslås klappet ud for hhv. Fløjstrup og ved Hjelm Dyb. Derudover vil indvinding af sand til opfyldning af eksisterende havbund også påvirke fisk og andet marint liv, hvor det suges op.

I de seneste 20-30 år har vi oplevet et kollaps af fiskebestandene på bunden af Aarhus Bugt, og vandområdet er ikke i god økologisk tilstand, hvilket skal opnås inden 2027 i følge de statslige vandområdeplaner.

Samtidig oplever vi, at Aarhus Byråd ønsker at forbedre livet i bugten, de har reserveret millioner i budgettet til nye stenrev, og derfor skal klappning og råstofindvinding fra havneudvidelsen naturligvis ikke hindre positive effekter af de mange kommende initiativer, der skal vende udviklingen til mere liv og større biodiversitet i Aarhusbugten.

DSF efterlyser derfor, at Aarhus Havn grundigt undersøger alternativerne til klappning og råstofindvinding, og at byrådet stiller krav til Aarhus Havn om, at havneudvidelsen sker ved alternativ anbringelse eller nyttiggørelse af havbundsmaterialet og benyttelse af alternativer til indvinding af sand fra naturlige fra områder, der er vigtige for biodiversiteten i havet.

Havneudvidelsen tager ikke tilstrækkeligt hensyn til udvikling og bevarelse af bugtens og byens natur- og rekreative værdier.

ReWater rensningsanlægget har planlagt at være verdensførende i vandrensning, men kører »business as usual« i etableringsfasen, hvor miljøpåvirkningen er stor fra planlagt råstofindvinding og klapping. Dette kan vi ikke acceptere, og også her er der behov for at »Rethink'e«, som tidligere har været et slogan for Aarhus, men allerede ser ud til at være glemt igen.

Påvirkning fra klapping af forurenede havneaflejringer og havsediment:

Aarhus Havn ønsker at skille sig af med 2-6 mio. m³ blødt havbundsmateriale, da havnen vurderer, at dette materiale ikke kan anvendes som fundament for ønskede bygninger med videre på havneudvidelsen.

Usikkerhed om ansøgte og reelt ønskede mængder klapmateriale:

I MKV er beskrevet behov for klapping af cirka 6 millioner m³ havbundsmateriale, men havnen selv oplyser om cirka 2 millioner m³ havbundsmateriale til klapping ved Fløjstrup.

Denne usikkerhed giver anledning til undring. Kan vurderingerne i MKR være dækkende og valide for ca. 2 millioner m³ såvel som for ca. 6 millioner m³ klappningsmateriale? Eller er det tanken at gennemføre en etapeopdeling (som med havneudvidelsen), hvor uddybning af svajebassin og sejlrende uden for havneområdet udsættes til senere gennemførelse?

Kritiske miljøforhold ved klapping:

Der er en fysisk, kemisk og biologisk forstyrrelse, både ved opgravning samt klapping af havnesedimentet. Dette skal også særligt ses i lyset af, at der er tale om meget store mængder materiale, der skal klappes, uanset om der er tale om 2 eller 6 millioner m³ sediment.

Jævnfør MKV, så er der følgende effekter: Sedimentet, herunder en væsentlig del forurenat, spredes i et stort område af Aarhus Bugten, hvorved miljøfremmede stoffer som den giftige bundmalingskomponent TBT genaktiveres i vandfasen og kan optages på ny i fødekæden, med bl.a. nedsat vækst hos blåmuslinger og impotens hos snegle.

Derudover er der øget iltforbrug i vandet med øget risiko for iltsvind, som livet i bugten i forvejen er udfordret af. Vi bemærker, at der senest i 2021 var et kraftigt iltsvind allerede under de nærende forhold.

Sedimentspredningsmodel

Er den retvisende i forhold til kystnære påvirkninger, herunder vindpåvirkning?

Det fremgår ikke umiddelbart, om vindfaktor er en del af sedimentspredningsmodellen, og dette kan betyde, at modellen undervurderer betydningen af sedimentspredning til kysten, og særligt områder fra 0-7 meters dybde, som er de steder, hvor der ifølge de formelle miljøkrav skal være udbredt ålegræs.

-Er der i sedimentspredningsmodellen taget højde for løbende resuspension som følge af kontinuerlig færgesejls, særligt hurtigfærger, og betydningen heraf på fisk, ålegræs, makroalger og bundfauna?

Udførelsestidspunkt på året bør være vinterperioden

Jævnfør Miljøstyrelsens seneste praksis, vil styrelsen sandsynligvis stille krav om, at klapningen skal foregå i vinterhalvåret i perioden november-marts. Dette gøres for at reducere negative effekter på bundfauna, ålegræs og tang, som påvirkes mest i vækstsæsonen. ***DSF's klare holdning er, at klapning ikke skal udføres, men sedimentet skal nyttiggøres i stedet, eksempelvis ved etablering af klappassin i havnen.*** Såfremt alligevel bliver klappet en mindre mængde rent sediment, så gør vi opmærksom på, at klapningstidspunktet er vigtigt og skal foregå i vinterhalvåret og på dage, hvor der ikke er stærk strøm eller vind, som kan sprede klappmaterialet yderligere. Denne praksis anbefales også af ekspert i klappning, Mogens Flindt, Syddansk Universitet.

MEN - MKV forholder sig ikke til dækning af alger og tang med skyggende lag af fint sediment som følge af klappningen:

Hvilken betydning vil det have for fisk, og byttedyr, at tang og ålegræs dækkes med et lag fint sediment

-Påvirkning af Nature-2000 habitatområder og artsudpegninger:

SEDIMENTS PREDNING OG SEDIMENTATION:

I vurderingen af konsekvenser af sedimentspredning og sedimentation er der slet ikke taget højde for de strengt beskyttede arter marsvin og flodlampretters fødegrundlag, der risikerer at blive forringet som følge af klappningen.

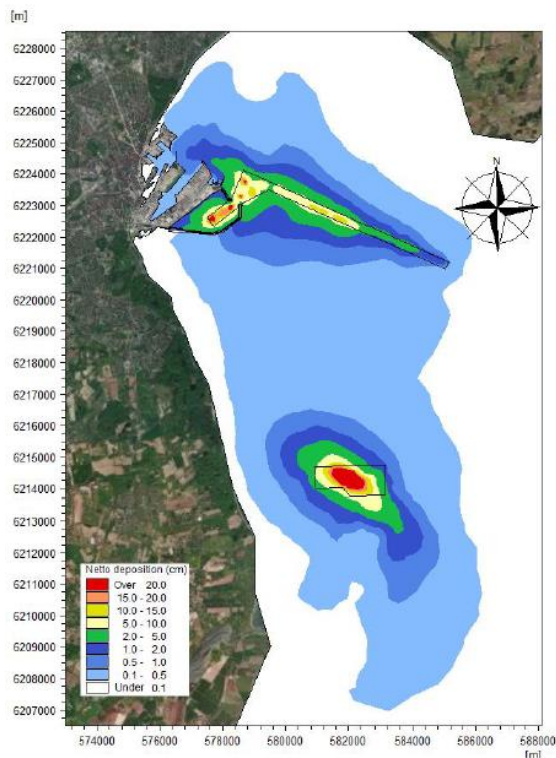
Der bliver udelukkende kigget på, om sedimentet spreder sig fysisk til de udlagte Natura2000-områder, hvilket ikke er tilfældet ud fra de anvendte modeller i miljøvurderingen.

Ser vi på arten marsvin, er der tale om en meget mobil art, der flytter sig og søger føde i meget store områder. Ved klappning sker der en påvirkning af et meget stort område af Aarhusbugten, som derved påvirker de bundlevende dyr, der er føde for mange af de fisk, som marsvinene lever af.

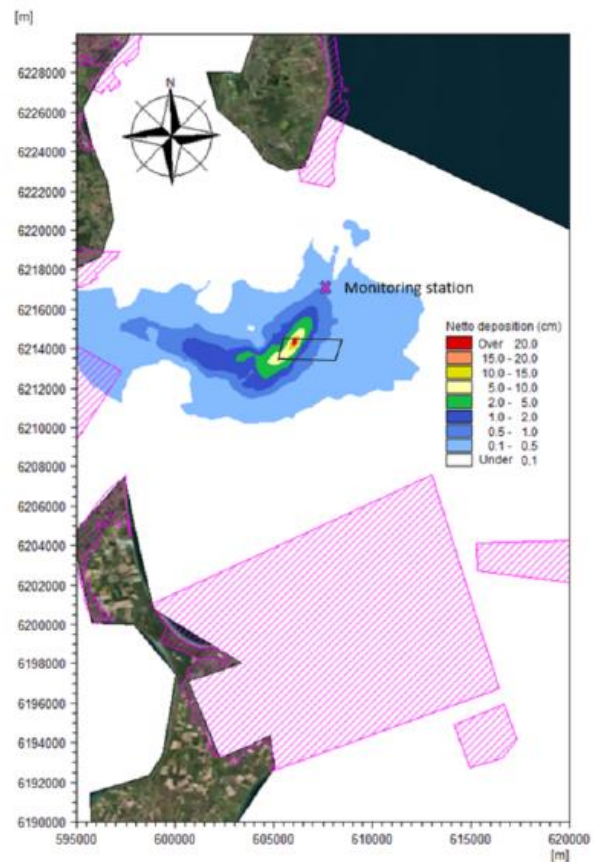
Det er også påvist, at de pelagiske fisk som bl.a. brisling, sild og makrel, der er en meget væsentlig del af marsvins fødegrundlag, flygter ved algeopblomstring og uklart vand - og dermed vil der sandsynligvis ske en påvirkning af marsvinene, som kan blive nødt til at søge ud af området, der er påvirket af uklart vand som følge af klappning.

Miljøvurderingen beskriver, at der kun vil ske et midlertidigt tab af marine naturtyper, men når klappningen skal stå på fra 2023-2032, er der ikke tale om et midlertidigt tab, da det vil være en tilbagevendende påvirkning af området, og påvirkningen fortsætter EFTER 2027, som er statens og kommunernes sidst frist for, at Aarhus Bugt lever op til »god økologisk tilstand«.

Jo mere man dykker ned i miljøvurderingen, jo tydeligere bliver fornemmelsen af, at rapportens konklusion er skrevet inden rapporten er lavet færdig. Se blot på udbredelsen af sediment-spredning på fig. 5-107 og 2-6 nedenfor - der er tale om områder på flere kvadratkilometer, som påvirkes af sedimentspredning.

Figur 5-107 Scenarie 10: Søjrende og bassiner. Netto deponition efter afsluttet grave- og klappingsaktivitet. De sorte linjer indikerer grave- hhv. klappingsområder.

Figur 2-8 Nettodepositionen efter klapping af 3,75 mio. m³ fra havneudvidelsen scenarie 10, Fig 8-8 i (COWI, 2021).

Ved klapping i Hjelmsø Dyb kan der også ske en påvirkning af Natura 2000-områder, som har edderfugl som udpegningsgrundlag. Her er der heller ikke lavet en fyldestgørende vurdering af, om klappingen kan påvirke deres fødegrundlag som f.eks. blåmuslinger og andre bundlevende organismer i området, som risikerer at blive påvirket af sedimentspredningen.

Det gode spørgsmål, som bør besvares, er, hvad er klappingernes påvirkning på fødegrundlaget af Natura 2000-udpegningsarten edderfugl?

KVÆLSTOFFRIGIVELSE VED KLAPNING:

Øgede næringsstofmængder fra klappingsaktiviteter bidrager med en indirekte negativ effekt på Natura 2000-områders udpegningsgrundlag, da Aarhus Bugt i forvejen er meget næringsstofpåvirket, og en yderligere forværring kan øge iltsvind og derved mindske fødegrundlaget for nogle af de vigtige arter, der er indholdet i Natura 2000-udpegningsgrundlaget, som f.eks. marsvin og edderfugl.

MILJØPÅVIRKNING AF MARIN NATUR – FLØJSTRUP SKOV:

Med udgangspunkt i figuren herunder, så mener DSF, at påvirkningerne fra en påtænkt klapping ud for Fløjstrup Skov er undervurderet. Området er kendetegnet ved, at der er et stort »hul« i havbunden, fra indvinding af ca. 11 millioner m³ sand til tidligere havneudvidelse (iflg. oplysninger fra

havnen). De eksisterende naturværdier knytter sig til resterne af sandbanken samt nærliggende banker med sand, grus og sten suppleret med potentielle og eksisterende ålegræsområder. Vi ønsker at rette fokus på disse problemstillinger:

1. **Tildækning af marine habitater;** I MKV er det kun vurderet "moderat" i konsekvensøjlen« - men stort set alt eksisterende bundliv dør, i det område, hvor der spredes et væsentligt lag sediment, og det sker i en periode på 9 år.
2. **Effekter af bundfældet materiale på bundfaunaens organismer.** Det vurderes i rapporten til kun at være »lokalt og midlertidigt«. Det er et forholdsvis stort lokalt område på flere kvadratkilometer, og i forhold til det "midlertidige", så mener vi, dette er en stærk undervurdering, når påvirkningen sker gennem 9 år og rækker udover fristen i år 2027 for det bindende statslige miljømål »God økologisk tilstand«.
3. **Effekter af skygning fra sedimentfaner og bundfældet materiale på makroalger.** Igen, med reference til punkt 2 – vi vurderer ikke, at det kan kaldes midlertidigt, når varigheden påvirkningen er 9 år.
4. **Effekter på ålegræs af skygning fra sedimentfaner og bundfældet materiale:** Vurderes som »lille sandsynlighed« i miljøvurderingen, men er baseret på, at man ikke kender ålegræsudbredelsen, og at ålegræsset ikke opfylder målsætningen i forhold til dybdeudbredelse. Og her har vi netop essensen i problemet:
Miljøvurderingen siger således, at fordi tilstanden og udbredelse er ikke-god for ålegræs, så er der ikke så meget at ødelægge, som hvis der var en sunde og udbredte ålegræsbede. Vi vurderer omvendt, at klapping kan hindre opfyldelse af det statslige miljømål »god økologisk tilstand« for de områder, hvor der er en beregnet påvirkning fra klapping. Og at klapping derfor ikke kan tillades.
5. **Påvirkningen af det bundfældede materiale på fiskebestandene.** Her bliver der igen ikke taget højde for fiskenes opvækstmuligheder og fødegrundlag, der bliver kun kigget på, om de faktisk kan overleve i en periode. Der er en generel mangel på økosystem-baseret tilgang i Miljøvurderingen, som betyder, at den ikke nødvendigvis viser den reelle påvirkning af klapping på økosystemet.

6. Mangelfulde data og dokumentation for eksisterende forhold

I MKV er vidensgrundlaget om de nuværende biologiske forhold ved Fløjstrup meget sparsomt og utilstrækkeligt til at kunne vurdere konsekvenserne af klappingen. Det gælder med hensyn til viden om de aktuelle fiskebestande, muslingebanker, ålegræs, iltsvind og hummerbestand.

I den sammenhæng bemærker vi, at vi ikke i MKV har kunnet finde en sammenfattende vurdering af, om klappingen ud for Fløjstrup Skov vil forhindre, at målsætningerne i Vandområdeplanerne 2021-2027 opfyldes. Vi vurderer, at klapping af så store mængder materiale ikke er med til at »forebygge yderligere forringelser«.

Myndighederne er jo forpligtigede til ikke at træffe afgørelser, som forringer den eksisterende miljøtilstand, eller som kan være til hinder for opfyldelsen af de fastsatte miljømål. Dette fremgår af

«Bekendtgørelse om indsatsprogrammer for Vandområdedistrikter», som skal medvirke til at sikre god økologisk tilstand i alle kystvande senest i 2027.

MILJØPÅVIRKNING – HJELM DYB:

Ved Hjelm Dyb vurderes mange af de samme påvirkninger som ved Fløjstrup, men på nogle punkter i endnu højere grad, og der vil her være en endnu større påvirkning af fisk og jomfruummer samt det lokale fiskeri. Det er også her, vi har de strengt beskyttede edderfugle, som er udpegningsgrundlag for det tætbeliggende Natura 2000-område. Vi mener, at der er en reel risiko for, at det område og dets udpegningsgrundlag kan blive påvirket af den ønskede klapning.

Området er ikke under de nuværende forhold påvirket af iltsvind, og det vil derfor fungere som et refugium for fisk, der i perioder med iltsvind i nærliggende områder kan finde et egnet levested.

En stor klapningsaktivitet, i dette område, hvor der i dag er gode iltforhold, vil presse bestandene af bundfisk yderligere, da bunden efter klapning af blødt og næringsholdigt sediment erfaringsmæssigt optræder med spredte belægnings af hvide svovlbakterier, et såkaldt »liglagen«. Liglagenet opstår, når der er meget lidt ilt tilbage i vandet, og fiskene forsvinder eller dør. På de dybe steder med ilt under de nuværende forhold, er det meget vigtigt, at der er gode forhold for fisk både sommer og vinter, da fiskene ved både meget koldt og varmt vejr vil opholde sig henede, uden muligheder for at kunne migrere ud af området.

DSF vurderer på denne baggrund, at den foreslåede klapplads ved Hjelm Dyb er uegnet til klapning, og at der skal findes en anden klapplads, såfremt det besluttes, at klapning skal foretages uden for havneterritoriet.

Har Miljøstyrelsen eller Aarhus Havn screenet for andre mulige klappladser, og kan man i så fald læse om det faglige belæg for denne vurdering?

Valg af lokalitet for en klapplads bør være et sted, hvor bunden i forvejen er forstyrret samt af samme sammensætning som klappmaterialet. Det bør ligge ikke-kystnært, således at sedimentet ikke kan spredes ind til dybder, hvor der skal kunne vokse ålegræs og havtang, ligesom sedimentet ikke skal kunne lægge sig på områder med hård bund og derved markant ændre levestedet.

EKSTRA KOMMENTARER TIL MILJØKONSEKVENSRAPPORTEN:

1. Under afsnittet 2.7: »Behovet for klapning«: Her oplistede de tre alternativer, som er ”undersøgt” og alle tre bliver fravalgt blandt andet med argumentet: *»metoden er ikke tidligere anvendt i Danmark.«*
DSF mener, at dette ikke er et argument for at fravælge alternativer til klapning. Nogen skal jo gå forrest, og her har de største bygherrer et særligt ansvar, herunder Aarhus Havn, som samtidig har borgmesteren for Aarhus Kommune som bestyrelsesformand. Vi opfordrer til, at der søges internationale erfaringer og laves nogle forsøg.
2. Miljørapporten skriver flere steder følgende om datagrundlaget for undersøgelser af marine organismer og Natura 2000-områder:

»5.2.1 Dokumentationsgrundlag

Datagrundlaget for vurderingerne af effekter af projektet er "godt", idet der findes veldokumenteret viden om eksisterende forhold i Aarhus Bugt samt potentielle effekter af havneprojekter på marin natur. Der er desuden udført feltundersøgelser af eksisterende forhold og udarbejdet modelberegninger af hydrauliske forhold, kystmorfologi, sedimentspredning og undervandsstøj.«

Vi mener ikke, at udsagnet er retvisende, da de data, der findes om danske marine arter i dag, i høj grad er mangelfuldt:

To eksempler på manglende data:

- Hvad er havneudvidelsens afledte påvirkninger (både opgravning, klapping og råstofindvinding) af den store hummerbestand i Aarhus Bugt? Dette forhold beskrives slet ikke.
  - Hvad er klapping og råstofindvindings påvirkning på bugtens nuværende fiskeliv? Her refereres til gamle fiskeundersøgelser fra cirka år 2000-2014.
3. Midlertidigt tab af marine naturtyper nævnes i miljøvurderingen som en påvirkning, der forsvinder, men da klappingen skal foregå fra 2023-2032, kan man ikke tale om, at det kun er midlertidigt tab af marine naturtyper, da det sker igen og igen gennem næsten ti år!
Hvordan hænger det sammen med, at Vandområde Aarhus Bugt samtidig skal opnå »God økologisk tilstand« jvf. vandområdeplanerne senest i 2027? Her er et vigtig parameter ålegræs-udbredelsen, som påvirkes negativt af klapping pga. skyggevirksomhed og sedimentation på bladene.
4. Der er en generel mangel på økosystem-tilgang, hvor man ser på, hvilke konsekvenser udvidelsen får hele vejen op igennem det marine økosystem/fødenet.

Hvordan påvirker klapping og råstofindvinding fødegrundlaget for de marine, bundlevende fisk?

Man ved, at miljøfremmede stoffer som TBT og tungmetaller akkumuleres op igennem fødekæden. Selv hvis påvirkningen på de bundlevende dyr er moderat, så kan stoffernes koncentration i store rovfisk og havpattedyr muligvis overskride grænseværdier, og fiskene kan dermed blive uegnede som menneskeføde.

-Beskrivelse af alternativer til klapping - dette mangler i miljøvurderingen

For at undgå de store negative påvirkninger ved klapping, så efterlyser DSF en grundig analyse af alternativerne til dette, hvilket mangler i Miljøvurderingen og projektbeskrivelsen. Det er i øvrigt et krav i klappansøgninger, at der er redegjort for mulighederne for nyttiggørelse af

sedimentet, inden der træffes beslutning om klapping.

Eksempel på alternativer:

- Etablering af miljøhavn/klapbassin i nyt havneområde i lighed med eksisterende Østhavn
- Pilotering af bygningsmasse
- Punktfunderinger i eksisterende blød bund.

DSF kommer her med nogle indledende betragtninger, som skal opfattes som en stærk opfordring til, at Aarhus Havn undersøger disse muligheder, samt benytter sig at disse eller andre alternativer til klapping.

-Blød havbund samt forurenede havnematerialer kan flyttes til en miljøhavn på nyt havneområde. Miljøstyrelsen vurderer dette til omtrent at koste det samme som konventionel klapping ([link](#)). Efter en årrække med sætninger og dræning, kan der bygges ovenpå materialet. DSF erfarer, at denne fremgangsmåde er benyttet andre steder.

-Pilotering foregår allerede i dag i stor stil. Denne metode vil også være relevant på nye havnearealer, og minimere behovet for udskiftning af havbunden, herunder klapping.

-Punktfunderinger er billigere end pilotering og kan fungere som alternativ til pilotering.

DSF bemærker, at mange veje og bebyggelser i Aarhus ligger ovenpå omkring 20 højdemeter blød bund (gytje), herunder godsbanearealerne, og vi er derfor uforstående overfor, at det skulle være bydende nødvendigt for havnen at udskifte så store mængder havbund som planlagt. Ud fra havbundsprofilerne ser bunden eksempelvis mere funderingsmæssig bæredygtig ud, end jorden under mange af Aarhus' lavtliggende byggerier og veje. Vil det ikke være muligt at planlægge nye havnearealer med differentierede bundforhold, hvor nogle planlægges for byggeri eller anden tung belastning, andre hvor der ikke skal bygges eller ske anvendelse med tung belastning?.

Eksempelvis er den nye Molslinjens terminal etableret på tidligere miljøhavns arealer (meget beskedent byggeri, stort set hele området er opmarchareal for biler). Desuden eksempel skrotvirksomheden ved Østhavsvej/Oceanvej. I øvrigt kan det bemærkes, at bebyggelsesprocenten på eksisterende havnearealer (måske 10-20 %?) er langt lavere end på byarealer.

Valg af klappladser - der skal findes alternativer til Fløjstrup og Hjelm Dyb:

Såfremt der besluttet at klappe en delmængde havmateriale, så vurderer vi, at de foreslåede pladser ved Fløjstrup og Hjelm Dyb er uegnede. Vi skønner, at Hjelm Dyb vil blive påvirket mest negativt, da Miljøvurderingen beskriver, at der er et eksisterende bundliv og fiskeri i området. Vi forstår derfor ikke, hvorfor denne placering er foreslået, da klappingen vil påvirke et af de få områder, hvor der stadig er liv og en vis biodiversitet tilbage i nærheden af Aarhus Bugt.

Hvorfor ikke udvælge et område, hvor miljøtilstanden i forvejen er dårlig?

Klapplads-forslag ud for Fløjstrup Strand:

Udfordringen med denne plads er nærheden til kysten og områder med lavere vanddybder og fast/gruset/stenet biologisk værdifuld havbund.

Anvisning af alternative klappladser på blød bund længere ude i Kattegat:

Såfremt der mod forventning bliver truffet beslutning af klappning, så opfordrer vi til, at der udvælges en klapplads på dybere vand og med blød bund (ca. 15-35 meters dybde) uden for Aarhus Bugt, og bunden skal her være uden væsentlige biologiske værdier og en fiskebestand.

Råstofindvinding ved Moselgrund:

-Negative konsekvenser heraf: Flere millioner kubikmeter sand er planlagt at skulle indvindes fra Moselgrund. Dette område er en stor sandbanke, og disse områder er fra naturens hånd produktive, da de er lavvandede og der kommer godt med både lys og vandstrøm henover.

Når der råstofindvindes, så laves der huller i bunden, hvor der ofte opstår iltsvind pga. manglende vandudskiftning, og de gunstige livsbetingelser, herunder for fisk, fjernes fra lokaliteten.

Derfor er det vigtigt for DSF, at der ikke fjernes yderligere materialer i området, da havnaturen er presset nok i bund i forvejen, hvilket ses på de svage fiskebestande og manglende opfyldelse af »god økologisk tilstand« for vandområderne.

Alternativer til denne råstofindvinding:

Jord fra ex. Marselisborg Tunnel, opgravning af andre sejlrender med sandbund, overskudsjord generelt. Det må tage den tid, det tager at få fyldt op til nye havnearealer - for når en naturproduktiv sandbanke først er ødelagt af sandsugning, så er fundamentet for genopretning af den tabte natur væk.

Påvirkning ved etableringen af den foreslåede yderhavn:

Fjernelse af gammelt, bypasset og forurenede inderhavns-sediment:

Dette ligger lige uden for den eksisterende ydermole, og består af gamle, forurenede havneaflejringer, som tidsligere er dumpet lige ud for havnen, faktisk der hvor der i dag er en fiskeplatform.

Selvom materialet via stikprøvetagning skulle overholde de gældende miljøkvalitetskriterier, så er koncentrationen af miljøfremmede stoffer stadig væsentligt højere end den naturlige havbund uden for havnen. Så en flytning og klappning af dette allerede »bypassede« havnesediment vil utvivlsomt sprede de forurenende stoffer til langt større områder.

DSF mener derfor, at særligt de forurenede havneaflejringer skal håndteres, så materialet spredes mindst muligt - dvs. ved ex. oplægning på land eller i klappassin på havnen, men IKKE til klappning på søterritoriet.

Generelle betragtninger

Forhold vedr. armslængdeprincip og uafhængig miljøvurdering:

Den af ansøger (Aarhus Havn) betalte rådgiver udfører projektets miljøvurdering, som lægges til grund i myndighedernes godkendelse af projektet. Det er helt efter reglerne, men vi mener dog, at baggrundsmaterialet for projekter af denne størrelsesorden bør kvalitetssikres af eksterne eksperter.

Godkendelse i etaper over 30 år - kan sikre brug af bedste tilgængelige teknik/viden:

Havnens udvidelsesplan strækker sig 30 år ud i fremtiden. Da der næsten med sikkerhed kommer nye og mere miljøvenlige anlægelsesmetoder frem i løbet af de næste 30 år, så vil DSF anbefale, at der indarbejdes krav i havnens tilladelse, således at de enkelte udvidelsesetaper kun godkendes, såfremt de på igangsætningstidspunktet efterlever krav om anvendelse af de mest miljøvenlige løsninger, der er til rådighed på markedet. Dette kunne ex. være nye teknikker til genanvendelse/nyttiggørelse af blødbundsmateriale.

Effektundersøgelser:

I et vandområde, der i forvejen er hårdt presset på havnaturen, mener vi, at der i myndighedsgodkendelserne bør indføres krav om, at der planlægges og gennemføres fortløbende grundige effektundersøgelser af havneudvidelsen, ift. iltforhold, sigtbarhed, fisk, bundfauna, tang og ålegræs. Vi efterlyser derfor udvidede krav til overvågning af projektet og evt. behov for indsatser til inddæmning af negative påvirkninger af havmiljøet.

KONKLUSION

DSF opfordrer til om, at den nuværende plan for havneudvidelsen revideres, inden der træffes endelig beslutning om projektets gennemførelse. Det fremlagte udvidelsesprojekt tager ikke de nødvendige miljømæssige hensyn, som i dag er vigtigere end nogensinde før.

Aarhus Havn har vist rekreative og naturmæssige initiativer ved Blue Line-projektet, og det er en god idé. Projektets finansiering er dog ikke på plads, og det kan heller ikke betragtes som en reel erstatning for den tabte natur, der forsvinder ved at udvide havnen og påvirke bugten i en længere årrække med klapning og råstofindvinding. Derfor er det DSF's forventning, at Aarhus Havn gentænker havneudvidelsen, og herunder optimerer pladsudnyttelsen på havnen, og finder en naturvenlig håndtering af havsediment samt begrænser råstofindvindingen i havet.

I dag er det nødvendigt også at inddrage de rekreative- og naturmæssige værdier i store infrastrukturprojekter, og vi ser frem til, at havneprojektet revideres, så der også er plads til at udvikle Aarhus Bugtens kæmpe potentiale for genopretning af tidligere tiders sunde havmiljø og store fiskebestande, og de store rekreative- og samfundsmæssige værdier, som knytter sig til byens unikke placering tæt ved både skov og strand.

Med venlig hilsen

Arne Bager

Formand for Østjyske Lyst- og Fritidsfiskere, Natur- og Miljøkoordinator i Danmarks Sportsfiskerforbund, Team Aarhus og Djursland.

Kaare Manniche Ebert

Biolog i Danmarks Sportsfiskerforbund